
Uddannelse **2**

TALIS offentliggjort	2
Ny OECD rapport: Top of the Class – High performers in science in PISA 2006	5
Uddannelsesministrene i EU: Fem nye benchmarks	7
Survey om de studerende på de videregående uddannelser	8
Kan skatteincitamenten fremme livslang læring	9

UDDANNELSE

TALIS¹ offentliggjort

Lærere og læreruddannelsen er et prioriteret indsatsområde i det internationale samarbejde på uddannelsesområdet. OECD's PISA undersøgelser har sat fokus på lærerne, og OECD har udpeget lærerne som den vigtigste faktor (bortset for hjemmebaggrund), der har betydning for elevernes læring og videre færd gennem uddannelsessystemerne. OECD udpegede i 2000 lærerområdet til et prioriteret fokusområde, og det har afstedkommet en række af programmer og initiativer på lærerområdet.

OECD nedsatte i 2000 en arbejdsgruppe, som skulle udvikle en strategi for, hvordan man kunne forbedre de eksisterende indikatorer for lærere, undervisning og læring. Et af tiltagene var TALIS. TALIS er på nuværende tidspunkt gennemført i 24 lande, med Danmark som deltager.

OECD valgte at koncentrere undersøgelsen *om politik på skoleområdet i relation til effektivitetsparametre og lærernes professionelle udvikling.*

Formålet med TALIS er at levere en række indikatorer på følgende områder:

- Anerkendelse, feedback, belønning og evaluering af lærere
- Skoleledelse
- Undervisningsmetoder, værdier og holdninger
- Lærernes kompetencer/kvalitet (erfaringer, kvalifikationer, ansvar)

Efter en aftale med EU-Kommissionen inddrages der endvidere i undersøgelsen data omkring:

- Lærernes tilfredshed med deres grunduddannelse
- Grunduddannelsens effektivitet
- Profil af lærernes uddannelse (indhold og niveau)
- Adgang til løbende professionel udvikling.

Kommissionen offentliggør til efteråret en rapport om de europæiske læreres muligheder for efter- og videreuddannelse og livslang professionel udvikling.

Efter flere års venten blev den første TALIS-rapport endelig frigivet den 16. juni 2009. Overskriften på OECD's pressemeddelelse var særdeles pessimistisk og lød som følger: *"Lærere mindre effektive på grund af manglende incitament og dårlig opførsel i skolen."*² Fra Skolestyrelsen i Danmark var der dog et større fokus på positive elementer af rapporten hvor overskriften på pressemeddelelsen var: *"Ni ud af ti lærere er glade for deres job"*³. Skolestyrelsen har i øvrigt valgt først at udsende den store danske rapport til september. Skolestyrelsen offentliggjorde derfor kun hovedresultaterne⁴ i en kortere oversigt (13 s) den 16. juni.

På trods af den sensationssøgende lancering fra OECD, er der bestemt en del problematikker i rapporten, som er værd at se nærmere på. Nedenfor er udvalgt fire problemstillinger i rapporten, som DLI i første ombæring finder interessante.

¹ http://www.oecd.org/document/0/0,3343,en_2649_39263231_38052160_1_1_1_1,00.html

² http://www.oecd.org/document/35/0,3343,en_2649_34487_43018915_1_1_1_1,00.html

³ <http://www.skolestyrelsen.dk/skolen/~media/TALIS%202009/Pressemeddelelse.pdf.ashx>

⁴ <http://www.skolestyrelsen.dk/skolen/~media/TALIS%202009/TALIS%20hovedresultater.pdf.ashx>

- **Incitament (appraisal and feedback)**

OECD konkluderer at ”*Better support for effective teaching is needed through teacher appraisal and feedback. The generally positive reception by teachers of the appraisal and feedback which they receive on their work indicates a willingness in the profession to move forward [...] it is worrying that, on average across countries, three-quarters of teachers report that they would receive no recognition for increasing the quality of their work or for being more innovative in their teaching. In fact, three-quarters of teachers say that, in their school, the most effective teachers do not receive the most recognition and that their school principal does not take steps to alter the monetary rewards of a persistently underperforming teacher*”.

I Danmark ser situationen dog anderledes ud. Her får de fleste lærere jævnligt feedback fra skolelederne. I gennemsnit er der 22 % af lærerne i TALIS, der aldrig har fået evaluering eller feedback fra deres skoleleder. Dette tal er for danske lærere kun 14 %, og 68 % modtager evaluering eller feedback mindst en gang om året. Det er dog mindre hyppigt, at lærerne i Danmark får tilbagemeldinger fra kolleger eller andre medlemmer af skolens ledelse end skolelederen, og det er endnu mere sjældent, at lærere vurderes af eksterne evaluører (Bilag 3.3: figur 3.2).

Evaluering har ingen betydning for danske læreres løn og karriere. Evalueringer af lærere kan ifølge skolelederne derimod bl.a. anvendes til at give anerkendelse ved at ændre lærerens ansvarsområde med henblik på at gøre jobbet mere attraktivt eller i form af muligheder for deltagelse i aktiviteter til faglig udvikling, men også til at udarbejde en udviklings- eller uddannelsesplan til forbedring af undervisningen. Evalueringen spiller til gengæld en meget lille rolle i forbindelse med løn- og karriereforhold.

Danske lærere modtager ikke anerkendelse på baggrund af evalueringerne. Blandt lærerne (såvel danske som alle lærere i undersøgelsen) er det en udbredt opfattelse, at evalueringen ikke medførte en ændring i lønnen. 95 % af de danske lærere har således svaret, at evalueringen ikke medførte en ændring af lønnen. Lærerne har heller ikke givet udtryk for, at andre former for anerkendelse er udbredt, idet hhv. 74 % og 75 % har svaret, at evalueringen ikke medførte ændringer eller kun mindre ændringer i muligheden for faglig udvikling eller officiel anerkendelse fra ledelsens eller kollegers side.

OECD har spurgt lærerne om, hvorvidt der er sket en ændring i deres lønforhold eller, om de har modtaget en økonomisk bonus efter en evaluering eller feedback. Hertil har 95 % af lærerne som sagt svaret, at det ikke ændrede deres lønforhold. Alligevel antyder OECD, at lærerne er utilfredse med, at de ikke bliver belønnet økonomisk. Dette er der dog intet belæg for, da man end ikke har valgt at stille et supplerende spørgsmål, om hvorvidt det er utilfredse med ikke at blive belønnet økonomisk (bilag 3.3).

- **Efter- og videreuddannelse**

OECD konkluderer endvidere at: *TALIS highlights better and more targeted professional development as an important lever towards improvement. But TALIS also shows that we need to do better in matching the costs and benefit as well as supply and demand for professional development. Relatively few teachers participate in the kinds of professional*

development which they find has the largest impact on their work, namely qualification programmes and individual and collaborative research.

I gennemsnit har alle danske lærere brugt 10 dage på faglig kompetenceudvikling (over de seneste 18 måneder), mens TALIS- gennemsnittet er 15 dage. De 76 % af de danske lærere, der har deltaget i kompetenceudvikling, har i gennemsnit været på kompetenceudvikling i 13 dage. Dette tal er for TALIS- gennemsnittet 17 dage (bilag 3.3: figur 3.2). I TALIS har i gennemsnit 55 % af lærerne ønsket at deltage i mere faglig kompetenceudvikling inden for de seneste 18 måneder, end de rent faktisk gjorde. I Danmark gælder det for 48 % af lærerne, mens det på Island gælder for 38 % og 70 % af lærerne i Norge.

Manglende opbakning til kompetenceudvikling i Danmark. Der viser sig at være flere grunde til, at lærere ikke får den professionelle udvikling, de kunne ønske sig. Internationalt set er den hyppigste grund, at det ikke passer ind i lærernes skema. Danmark skiller sig ud ved at være det land, hvor flest lærere (38 %) angiver, at arbejdsgiveren ikke støtter, at man får efteruddannelse, TALIS- gennemsnittet er 15 %. Både i Danmark og i TALIS generelt er der desuden 42 % af lærerne, der angiver, at der ikke var et passende udbud af efteruddannelses-tilbud.

I den danske rapport ses det tydeligt, hvilke former for efteruddannelse lærerne efterspørger. Efterspørgslen er størst og over Talis-gennemsnittet med hensyn til lærernes ønske om en ajourføring af deres fagområder. Endvidere ønsker en stor del af lærerne bedre kompetencer med hensyn til undervisning af elever med særlige behov og med hensyn til IT (Bilag 3.3: figur 2).

- **Skoleledelse**

Med hensyn til skoleledelse påpeger OECD at *"TALIS suggests that effective school leadership plays a vital role in teachers' working lives and that it can make an important contribution to shaping the development of teachers. In schools where strong instructional leadership is present, TALIS shows that school principals are more likely to use further professional development to address teachers' weaknesses identified in appraisals. Often, there are also better student-teacher relations, greater recognition given to teachers for innovative teaching practices and more emphasis on developmental outcomes of teacher appraisals and more collaboration between teachers"*.

Danske skoleledere udøver ledelse med fokus på pædagogisk praksis. TALIS-resultaterne er beregnet som indeks, hvoraf det fremgår, om skolelederne i det enkelte land udøver de fem former for ledelsesadfærd over eller under TALIS-gennemsnittet. (Bilag 3. 4). De danske skoleledere er over gennemsnittet og kun overgået af Brasilien, når det gælder ledelse med fokus på pædagogisk praksis. Til gengæld er de danske skoleledere under gennemsnittet, når det gælder den øvrige ledelsesadfærd. De danske skoleledere er de, der i ringeste grad leder med fokus på dokumentation og bureaukratisk ledelse, og de ligger meget lavt, når det gælder ledelse efter mål (næstsids) og ledelse med supervision af undervisningen (tredje sids). Det skal understreges, at alle angivelser af præferencer udelukkende er baseret på besvarelser fra de skoleledere, der deltog i undersøgelsen.

De danske skoleledere ligger under TALIS-gennemsnittet i både pædagogisk ledelse og administrativ ledelse. De fem former for ledelsesadfærd er efterfølgende samlet i to overord-

nede former for ledelse: pædagogisk ledelse og administrativ ledelse. 10 lande ligger over gennemsnittet, når det gælder pædagogisk ledelse. Danmark er i en gruppe på 13 lande, der ligger under gennemsnittet for, hvor meget skolelederen anvender denne ledelsesstil. Dette skyldes primært, at Danmark ligger meget lavt i to af de tre typer af ledelsesadfærd, som udgør pædagogisk ledelse. Der er 9 lande, bl.a. Norge og Island, der ligger lavere end Danmark, når det gælder skoleledelsens udøvelse af pædagogisk ledelse. I Danmark udøver skolelederne ifølge tabellen administrativ ledelse under TALIS-gennemsnittet, og Danmark er det land, der ligger lavest i udøvelse af denne ledelsesstil.

DLI vil fortsat følge arbejdet med TALIS og venter på nuværende tidspunkt på resultaterne af den danske TALIS-rapport, som udkommer i efteråret 2009.

17. juli /SH

Top of the Class - High Performers in Science in PISA 2006⁵

I den vestlige verden er der meget voldsomt fokus på naturvidenskab. Det afspejler sig bl.a. i OECD's arbejde og ikke mindst i EU's Lissabonstrategi på uddannelsesområdet, der som det helt overordnede mål har at sikre Europas konkurrenceevne. Den udbredte opfattelse er, at naturfaglige talenter skal identificeres og opdyrkes, helst så tidligt i skole/uddannelsesforløbet som muligt. Det fælles initiativ fra undervisningsministeren og forskningsministeren med etablering af et nyt nationalt center for natur, teknik og sundhed må også forstås i denne kontekst. Ovennævnte OECD specialrapport om PISA 2006 forsøger at udpege karakteristika for de elever, der i PISA testen har klaret sig godt i naturfag. Heldigvis stritter resultaterne i mange retninger. Generaliseringerne er netop *generaliseringer*, som lige så vel kunne omhandle andre fagområder end naturfag.

Efter den sidste PISA-rapport fra 2006, som havde fokus på naturvidenskab, har OECD anvendt de indsamlede data til at fortage en yderligere analyse. Dette har udmøntet sig i en ny rapport, der ser på top-performere i naturvidenskab i PISA 2006, deres baggrund, motivation, værdier og hvilke skoler de går på. Top-performere defineres som de 15-årige elever, som scorer 5 eller 6 på PISA's naturvidenskabsskala (1-6).

Rapporten fokuserer på fire hovedspørgsmål, som også vil være fokus nedenfor i denne artikel. Disse lyder *Hvem er top-performere? Hvilke skoler går de på? Hvordan oplever de naturvidenskabelig undervisning og læring?* Og til sidst *Hvilke motivationer og holdninger har de i forhold til naturvidenskab.*

Hvem er top-performere i naturvidenskab i PISA 2006?

Top-performere i naturvidenskab fra PISA 2006 udgør en meget blandet gruppe, og rapporten viser, at ekstraordinære kompetencer indenfor naturvidenskab kan udvikles i meget forskellige uddannelsesmiljøer og under meget varierende omstændigheder. På trods af de meget divergerende resultater mener OECD dog, at der kan udpeges en række tendenser blandt de deltagende lande:

- Det at være en top-performere er ikke kun et spørgsmål om elevernes iboende evner, men det kan endvidere relatere sig til forskellige fagområder. Andelen af top-performere inden-

⁵ http://www.oecd.org/document/51/0,3343,en_32252351_32236191_42642227_1_1_1_1,00.html

for naturvidenskab varierer meget fra land til land. Det generelle gennemsnit for OECD-landene er på 9 % hvorimod Finland har 20 % og Danmark har ca. 6,8 %. I matematik er gennemsnittet 13,3 % - altså højere. I Danmark er det lidt over gennemsnittet med 13,9 % (Figur 1.1 s. 19 & Tabel A1.1 s. 80).

- Elevernes socioøkonomiske baggrund har ifølge OECD ingen signifikant betydning for muligheden for at være en top-performer. I lande, som scorer højt med hensyn til antallet af top-performere, som fx Finland, Japan og Østrig har mere end en tredjedel af top-performerne en baggrund, der er under landets socioøkonomiske gennemsnit.
- Piger er lige så sandsynlige top-performere som drenge. Det er dog tydeligt, at der er en forskel på hvilke fagområder de to køn scorer højt i. Generelt i deltagerlandene klarer drenge sig betydeligt bedre end pigerne i naturvidenskab og matematik, hvorimod piger er bedre til læsning.
- Top-performere i naturvidenskab taler testsproget til dagligt i deres hverdag og deres hjem, det betyder, at elever med indvandrerbaggrund og andet modersmål end dansk *gennemsnitligt* har ringere chance for at lande blandt top-performere.

Hvilke skoler går top-performere på.

Resultater fra PISA 2006 tyder på, at visse skolekarakteristika, politikker og praksisser fremmer elevernes faglige præstationer i forhold til Pisa-testen. Disse konklusioner inkluderer:

- Top-performere i naturvidenskab går oftest på skoler med mange andre top-performere og på skoler, hvor eleverne ofte har en relativ fordelagtig socioøkonomisk baggrund. Mange af disse skoler er privatskoler. I Danmark går ca. 76 % af top-performerne i offentlige skoler og ca. 23 % i privatskoler (Tabel A2.8a s.97).
- Top-performere går (uden for Norden) oftest på skoler med særlige vilkår for optagelse af elever. Generelt havde skoler som udvælger/optager elever på baggrund af deres tidligere akademiske resultater flere top-performere i PISA 2006.. Fx i England kan skoler optage (sortere) elever til "lower secondary" som 11-12-årige efter deres resultater i de nationale, standardiserede tests. (Figure 2.9 s.51 & Table A2.9 s. 101).

Hvordan oplever top-performerne naturvidenskabsundervisning og læring?

Læringserfaringer er forskellige for eleverne, men top-performere indenfor naturvidenskab er generelt engagerede elever, som fokuserer på at forbedre sig indenfor naturvidenskab. Rapporten viser at:

- Top-performere bruger mere tid på at arbejde med/tilægge sig naturvidenskab på skolen og involverer sig i naturvidenskabelige aktiviteter i deres fritid..
- Top-performere i naturvidenskab finder naturvidenskab spændende og er glade for at lære sig nye kompetencer indenfor området.

Hvilke indstillinger og motivationer har top-performerene i forhold til naturvidenskab.

Rapporten viser at elevers indstillinger og bevæggrunde i forhold til naturvidenskab hænger sammen med elevpræstationer. Det påpeges derfor i rapporten at:

- Top-performere tænker på, om de klarer sig godt. For det meste fordi de mener, at det kan have betydning for deres fremtidige akademiske og professionelle karriere.
- Top-performere svarer, at de værdsætter deres naturvidenskabsundervisning og over en tredjedel af dem tror, at de kan bruge det, når de bliver voksne.
- Top-performere er selvsikre elever (index of self-efficacy).

17. juli/SH

Uddannelsesministrene i EU: Fem nye benchmarks

Ca. fire gange om året mødes EU's undervisningsministre til Ministerrådsmøde for at diskutere europæisk uddannelsespolitik. Det tjekkiske EU-formandskabs andet møde for undervisningsministrene foregik i Bruxelles i maj 2009. På dagsordenen var kun to punkter på uddannelsesområdet: 1) Vedtagelsen af fem nye benchmarks for "Education and Training 2020"; og 2) fremme af partnerskaber mellem uddannelsesinstitutioner og arbejdsmarkedets parter.

Nye strategiske rammer – fem benchmarks⁶

Kommissionen har siden efteråret 2008 arbejdet på uddannelsesprogrammet efter 2010. På Ministerrådsmødet var der lagt op til vedtagelse af de overordnede strategiske mål og fem nye benchmarks, hvilket er de dele af "Education and Training 2020", landene har besluttet at vedtage under det tjekkiske EU-formandskab. De fem vedtagne benchmarks er:

1. inden 2020 bør gennemsnitligt mindst 15 procent af voksne deltage i livslang læring,
2. inden 2020 bør andelen af personer med ringe grundlæggende færdigheder på sekundærtrinet (læsning, matematik og naturvidenskab opdelt separat) være mindre end 15 procent i gennemsnit,
3. inden 2020 bør andelen af 30-34-årige med en videregående uddannelse være mindst 40 procent,
4. inden 2020 bør andelen af unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt være under 10 procent,
5. inden 2020 bør mindst 95 procent af børn mellem 4 år og den obligatoriske alder for skolestart (dvs. primærtrinet) deltage i førskoleundervisning.

Medlemslandene blev desuden enige om at bede Kommissionen om at fremlægge forslag til benchmarks for mobilitet (2010), beskæftigelsesegnethed (2010) og fremmedsprogskundskaber (2012). Kommissionen vil arbejde videre med udviklingen af indikatorer på kreativitet og innovation, men hvornår dette vil munde ud i noget konkret, er ikke fastlagt.

Der er lagt op til, at det svenske formandskab i efteråret tager uddannelsesområdets samarbejdsform (dvs. den åbne koordinationsmetode og de konkrete samarbejdsværktøjer) op. På dette tidspunkt vil man være nået længere med evalueringen af det nuværende samarbejde under "Education and Training 2010".

Den danske regering er ifølge Undervisningsministeriet fortsat positivt indstillet over for uddannelsessamarbejdet.

Partnerskaber med erhvervslivet?⁷

På baggrund af Kommissionens meddelelse "New Skills for New Jobs" og de løbende diskussioner i EU-regi om uddannelsesinstitutioners forbindelser til erhvervslivet (se evt. sidste udgave af EU-Update) har Ministerrådet diskuteret mulighederne for at fremme partnerskaber mellem uddannelsesinstitutioner og arbejdsmarkedets parter – især arbejdsgiverne. Formålet med at skabe bedre og flere partnerskaber er at forbedre unges beskæftigelsesegnethed for at sikre Europas fortsatte mulighed for at konkurrere i den globale økonomi. Arbejdsgiverne spiller ifølge undervisningsministrene en ho-

⁶ Ministerrådets konklusioner kan findes på engelsk via dette link:
<http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/09/st09/st09845.en09.pdf>

⁷ Ministerrådets konklusioner kan findes på engelsk via dette link:
<http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/09/st09/st09876.en09.pdf>

vedrolle i at identificere den viden, de færdigheder og de kompetencer, som arbejdstagerne har brug for. Derfor opfordrer Ministerrådet medlemslandene til at gøre en aktiv indsats for, at der skabes gensidig dialog mellem uddannelsesinstitutioner og arbejdsgivere, samtidig med at landene bør fjerne barrierer for samarbejde de to sektorer imellem. Hertil kommer, at Ministerrådet opfordrer medlemslandene til at overveje at indføre incitamenter, som skal tilskynde arbejdsgiverne og andre stakeholders til at støtte uddannelsesinstitutionerne enten professionelt, økonomisk eller materielt.

Ministerrådets konklusioner indeholder udover ovennævnte ikke meget nyt i forhold til tidligere meddelelser fra Kommissionen og Ministerrådskonklusioner. Det er oplagt, at det nye svenske formandskab tager emnet op i løbet af efteråret, men på nuværende tidspunkt er det uvist i hvilken form.

24. juni/DGJ

Survey om de studerende på de videregående uddannelser

Sidste udgave af EUUpdate satte fokus på de videregående uddannelser og diskussionerne om uddannelsesinstitutionerne på europæiske niveau. I forlængelse af disse diskussioner om uddannelsesinstitutionernes finansiering og forhold til erhvervslivet har en ungarsk afdeling af Gallup udarbejdet et survey om de videregående uddannelser for Kommissionens DG Uddannelse. Gallup har spurgt studerende i 31 lande om deres holdninger til de videregående uddannelsesinstitutioner. Resultaterne fra Gallups survey er offentliggjort i rapporten ”*Students and Higher Education Reform*”⁸. Studerende fra alle 27 EU-lande plus Kroatien, Island, Norge og Tyrkiet indgår i undersøgelsen, og stikprøven er på 15.000 tilfældigt udvalgte studerende.

Gallups rapport opsummerer og konkluderer på de studerendes svar. Denne artikel kommenterer nogle af konklusionerne.

Adgang, finansiering og formål

Ifølge Gallup går langt de fleste studerende i Europa ind for et uddannelsessystem, hvor alle kvalificerede studerende får adgang til videre studier, og hvor institutionerne ikke kan vælge og vrage mellem studerende. Omkring 65 % går samtidig ind for et uddannelsessystem med fri, skattefinansieret adgang – kun i Holland, Luxembourg, Island og Belgien kan et flertal af de studerende acceptere studieafgifter, når det kombineres med muligheder for legater og lån (i Danmark går 84 % ind for gratis adgang til de videregående uddannelser). En overvejende del af de studerende ser gerne, at de får mulighed for at lære færdigheder, som ruste dem til arbejdsmarkedet (employability), mens kun omkring halvdelen ser personlig udvikling og aktivt medborgerskab som vigtige mål i uddannelsesforløbet.

Kvalitet og gennemskuelighed

Lidt over 80 % af de europæiske studerende mener, at uafhængige kvalitetsrapporter om uddannelsesinstitutionerne hjælper de studerende til at vælge studiested, og at studerende vælger uddannelsesinstitution efter institutionernes kvalitet og ry. Omkring 75 % (i Danmark er det 62 %) er samtidig enige i, at rangordninger af universiteter hjælper de studerende til at vælge studiested – men 75% er også enige i, at mange andre faktorer spiller ind i forhold til valg af uddannelsessted (venner, familie, økonomi, geografi).

⁸ Gallup 2009, Flash Eurobarometer Survey, maj 2009, kan findes på engelsk via dette link: http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_260_en.pdf.

Mobilitet

Der er stor variation mellem de europæiske lande, når det kommer til de studerendes lyst til at studere i udlandet. Sammenlagt har 40 % af de europæiske studerende allerede været af sted eller har planer om at tage til udlandet; 41 % har ingen planer om udlandsophold. I Danmark har 46 % været i udlandet eller planlægger et udlandsophold, mens 40 % slet ikke har overvejet at tage ud. Ifølge Gallup ser det ud til, at de studerende har mindre lyst til at tage ud, jo ældre de er.

De studerende har ydermere givet udtryk for, at der er en række forhindringer for at studere i udlandet. Over 60 % ser økonomien som en forhindring, mens omkring 40 % finder sprogbarriererne svære at overkomme (i Danmark er det henholdsvis 30 % og 15 %). Også manglen på information om studiemuligheder og besværligheder ved anerkendelse af studieforløb i udlandet – dvs. merit-overførsel – bliver set som barrierer (af omkring 35 %, mens det i Danmark er lige under 20 %).

Samarbejde mellem uddannelsesinstitutioner og erhvervsliv

En stor del af de studerende i Europa går ifølge Gallups undersøgelse ind for, at der skabes flere muligheder for ophold i private virksomheder som en del af studierne (87 % i alle lande; 72 % i Danmark). 76 % mener også, at uddannelsesinstitutionerne skal tilbyde skræddersyede uddannelsesprogrammer til virksomhederne for at opkvalificere deres arbejdsstyrke (63 % i Danmark), mens 71 % finder det ønskværdigt, at virksomheder bliver mere involveret i finansieringen og styringen af de videregående uddannelser (60 % i Danmark).

Ovenstående kursoriske gennemgang er baseret på undersøgelsens summary. Gallups fulde rapport indeholder en mere dybdegående gennemgang af respondenternes svar, men en egentlig analyse af forskellene på de europæiske lande og årsager hertil mangler. Det bør nævnes, at undersøgelsens spørgsmål på visse punkter forekommer uovervejede – fx når respondenterne både kan være enige i, at studerende vælger studiested ud fra rangordninger af universiteter, og at studerende vælger studiested ud fra faktorer som geografi, venner og familie. Det er dermed ikke muligt at afgøre hvilke faktorer, der har størst betydning for de studerende. Der kan således være metodologiske problemer i Gallups udførelse af og afrapportering på undersøgelsen.

24. juni/DGJ

Kan skatteincitamer fremme livslang læring?

En del europæiske lande har gennem de seneste år eksperimenteret med indførelsen af skatteincitamer, som ansporer til mere uddannelse. Det kan fx være muligheden for at trække kursusudgifter fra i skat. På baggrund af disse landes erfaringer med skatteincitamer har CEDEFOP (European Centre for the Development of Vocational Training) udarbejdet rapporten ”*Using tax incentives to promote education and training*”⁹. Rapporten analyserer brugen af skatteincitamer, der opfordrer til (efter-)uddannelse og opkvalificering. Rapportens analyse omfatter Østrig, Finland, Frankrig, Tyskland, Irland og Holland, som alle har forsøgt sig med skatteincitamer for at fremme livslang læring. CEDEFOP mener, at EU-landene kan lære af disse erfaringer og således anvende skatteincitamer som et redskab til at få endnu flere til at uddanne sig. Skatteincitamerne er enten rettet mod udgifter, som den enkelte person har, eller udgifter for en virksomhed.

⁹ CEDEFOP, 2009, kan findes på engelsk via dette link:

http://www.cedefop.europa.eu/etv/Upload/Information_resources/Bookshop/536/5180_en.pdf.

CEDEFOP's rapport når på baggrund af sine analyser frem til, at skatteincitamenter *kan* fremme livslang læring, og at incitamenterne værdsættes af både arbejdsgivere og –tagere, idet man nemmere opnår adgang til uddannelse. Hvis der kræves betaling for (videre- og efter-)uddannelse, kan skatteincitamenter hjælpe til at overkomme den økonomiske barriere ved at mindske udgifterne ved uddannelse (et eksempel kunne være skattefradrag for studieafgifter). Det er dog især arbejdsgivere og virksomheder, der er positivt indstillet over for skatteincitamenter.

Men der er samtidig et 'dødvægtstab' ved skatteincitamenter i den forstand, at især store virksomheder og højtuddannede selv uden ekstra incitamenter vil benytte sig af tilbud om videreuddannelse, hvorfor skatteincitamentet blot subsidierer en aktivitet, som alligevel ville være blevet udført. Samtidig påpeger rapporten, at skatteincitamenter er svære at målrette, hvorfor man ikke nødvendigvis rammer de målgrupper, man gerne vil have til at uddanne sig mere.

Af disse årsager kan skatteincitamenter betragtes som et supplerende instrument, og ikke et hovedinstrument, til at fremme livslang læring.

Baseret på sine empiriske analyser anbefaler rapporten en række tiltag, hvormed effektiviteten og gennemslagskraften af skatteincitamenter til fremme af livslang læring kan forbedres:

- a. Skatteincitamenter kan ikke stå alene. De skal suppleres af andre tiltag og være en del af et sammenhængende politisk engagement.
- b. Nationale skattemyndigheder bør lære af andre landes erfaringer.
- c. Det kan være en fordel at indføre målrettede incitamenter til grupper, der ikke får så stort et udbytte af skatteincitamentene som andre (små virksomheder og deres ansatte, lavindkomstgrupper, lavtuddannede). Dette kan dog samtidig medføre større økonomiske og administrative byrder for det offentlige.
- d. Myndighederne bør i højere grad søge feedback fra eksisterende skatteincitamenter.
- e. For at forbedre effektiviteten og målgruppernes anvendelse af skatteincitamenter bør de være:
 - Relevante for målgrupperne (virksomheder/individer)
 - Administrativt simple for potentielle målgrupper
 - Klare i målsætningerne for at undgå forvirring i forhold til skatteydere
- f. Potentielle målgrupper for skatteincitamenter bør have bedre information om mulighederne for videre- og efteruddannelse.
- g. Offentlige myndigheder bør fjerne barrierer som mangel på tid og mangel på personlige incitamenter til mere uddannelse, der forhindrer visse grupper (især entreprenører og lavtuddannede) i at anvende skatteincitamenter.
- h. Rapporten finder det vigtigt at starte en diskussion af forskelle i den skattemæssige behandling af uddannelsesudbydere alt efter deres profit-/non-profit-status.

25. juni/DGJ

Redaktionen er afsluttet d. 17. juli 2009.